

Irányvonalatok

Jó rakodási eredmény vasárnap

A csapadékmentes napok, és az azzal együttjáró gyorsabb ütemű mezőgazdasági munka érezteti hatását a MÁV szegedi Igazgatóságának áruforgalmában is. Vasárnap az Igazgatóság öt megyére kiterjedő munkakörzetében mintegy 1 ezer 600 megrakott vagont fogadtak, ürítettek ki, illetve hat-száz kocsit hasznosan terhelve bocsátottak útjára. Dél-Alföld nagy „fuvarozója” kapacitásának zömét ez alkalommal is a cukorrépa kötötte le. Háromszázötven vagont vitte a térszékben, állami gazdaságokban most teljes erővel betakarított ter-

mést a szolnoki, a mezőhegyesi és a sarkadi gyárakba. Egyedül a szolnoki feldolgozó üzembe négy irányvonalat indult. A vasárnapi teherszállítás listáján szerepelt még vöröshagyma, zöldség, konzerv, építőanyag és hibridkukorica-vetőmag. Ez utóbbiból jelentős mennyiséget exportáltak, mindet fedett kocsikkban.

A vasút dolgozói nagy erőfeszítést tesznek annak érdekében, hogy minél előbb, és elrendeltetési helyére az áru. Amíg tavaly november 1-ig hétszáz, az idén kilencszázharminc irányvona-

tot indítottak. Ezek a szelvények — mint ismeretes — hamarabb jutnak célhoz. A megnövekedett feladatokra jellemző, hogy 2 ezer 900 tonnával több exportáru szállítottak ennek az évnek az első tíz hónapjában, mint tavaly hasonló időszakban. Összességében pedig az őszi forgalom máris kerek számban négyszázezer tonnával haladta meg az 1973-as esztendő időarányos forgalmát. Az eredmény jól tükrözi a vasutasok helytállását, és az Igazgatóság együttműködését a vállalatokkal, az ipari és mezőgazdasági üzemekkel.

A pihenés évei következnek

— A nyáron annyit csavarogtam, amennyit azelőtt három év alatt se. Voltam Budapesten, Dubrovnikban, Balatonfüreden, mindenütt töltöttem néhány napot, hetet. Szeretek gyalogolni, ötszáz kilométert is megyek naponta. Meg kerékpározni. Mindig a szabadban, a jó levegőn. Élvezet lélegezni. Higgye el, az olyan embernek, aki negyven évet dolgozott zajos, poros munkahelyen, ez a legszebb, legjobb pihenés.

Oláh Károly „elsőéves” nyugdíjas. A Kenderfőnyő és Szővőipari Vállalatnál búcsúzott a nyár elején. Kedves ajándékokat, virágot kapott a munkatársaitól, a szakszervezettől, s meleg baráti szavakat. Most ismerkedik a nyugdíj örömeivel, szokatlanságával, de föltalálja magát az új helyzetben is. Nem parancsol a vekker, akkor kel akkor fekszik, amikor akar. A haja nem fehér, csak a sok apró ránc kel táncra az arcán, ha mosolyog. Az asztalon megkezdett keresztrejvény, sok-sok újság, folyóirat. A szobában könyvek, ott a rádió is, mind-mind Károly bácsi kedvenc időtöltésének kellékei. Más ez az élet, mint a gyárban.

Oláh Károly nem rendkívüli ember, csak egy nyugdíjas a sok közül. A munka utolsó éveiben literszámba jött a kávé, mint más. Vékony kis termetűt kissé meghajlította a három műszakban töltött huszonöt év, a törődés a „partival” a szővőgyárban, mégis szívesen mesél a gyárról. Nem, nem akar élni a nyugdíjas lehetőséggel, visszajárni a gyárba, dolgozni néhány hónapot, életét teljesen a pihenésnek szánta. Csak szívesen emlégeti a régebbi időköt. Lapozgatjuk a munkakönyvét, ami most már a ruhásszekrényben lapul, otthon. Harminchárom év a magyar kenderiparban. Szővőmunkásként kezdte a Goldbergerben, Budapesten, művezettként tette le a köpenyt az újszegedi szővőgyárban. A munkakönyv őrzí hűven a Szegeden végzett munka tükörképét, jutalmak, kiváló dolgozó kitüntetések, majd egy bejegyzés 1973-ból a Könnyűipar Kiváló Dolgozója. Az aranygyűrű nem lett meg a búcsúzásra. A munkával töltött több mint negyven év alatt néhány-szor nem úgy fordult

az élet, ahogy kellett volna. Közbeszólt a háború, a hadifogság — mint annyi más ember sorsában ebből a korosztályból.

— Amikor a felszabadulás után visszajöttem a gyárba — mert tudja, a bombázások miatt kitelepítették a szövedőt, Budapestre mentem —, nagyon fájt a szívem. Először is azért, mert sok gép elsüllyedt a Tiszában, rengeteg munka gyümölcse megsemmisült. Mégis feltámadtunk, csináltuk úgy, ahogy tudtuk, ahogy kellett. A másik, egyéni fájdalom az volt, hogy nagy gondban néztek rám a gyárban, nem tudtam, miért.

Az ok csak tíz évvel később derült ki, Zsigmond Rózsa jött rá, az akkori személyzeti vezető, az iratokból, a személyi anyagból. Az a hír kelt szárnyra, hogy Oláh Károly a régi igazgató rokona. Zsigmond Rózsa segítségével tisztázódott minden. Szó sem volt rokonságról, dehogy. A régi igazgatóhoz csak annyi köze volt, hogy ő „fogadta fel” Budapesten, a vezérigazgatónál rendezett vizsgáztatáskor, szakmai tudását jónak találta. Akkor 1935-öt írtak. Nem volt könnyű bejutni a szegedi gyárba, ahogy máshová se. Oláh Károly a

Goldbergerben kuporgatott fillérjei árán textilipari iskolát végzett, de ott nem volt semmi jövője, ezért jelentkezett a vezérigazgató-ságnál, hogy Szegedre jöjjön. Megfelelt, kiválasztották, jött. Mindenki tudta, hogy azokban az időkben nem lehetett csak úgy „bepotytyanni” egy gyárba, „kombináltak” tehát, hogy rokona az igazgatónak. Annyira távol volt pedig tőle, mint Makó Jeruzsálemhez. Nem is érzett semmi közösséget az igazgatófélekkel, annál inkább a munkásokkal. Édesapja vöröskatonaként esett el tizenkilencben, rövidesen édesanyját is elvesztette, árvaház adott neki nagyon sovány kenyeret.

— A felszabadulás után lettem csak, ami lettem. Megnőtt a felelősség is, teljesíteni kellett a tervet. Volt, amikor sokat küszködünk érte, munkatársaim a megmondható. Sokat könnyítettek rajtuk, amikor úgy rendelkeztek, hogy az éjszaka hét szombaton fejeződik be, nem vasárnap reggel. En is kifújhattam magam hétfőig, az asszonyok meg többször törődtek a családjukkal, elvégezték a háztartási tennivalóikat, és még pihenésre is maradt idő. Nagyon jól van ez így.

Oláh Károly most ismerkedik a nyugdíj örömeivel, szokatlanságával. Az olyan embernek, akit életében mindig a közösség foglalkoztatott, nehéz az egyedüllét. Az új helyzetben már is föltalálta magát, jelentkezett a Szakszervezetek Megyei Tanácsánál, társadalmi munkában segít a többi nyugdíjas ügyes-bajos dolgait eligazítani.

Bálint Ibolya

Lakások és munkások

Szokták úgy is mondani, hogy munkáslakások, amelyekről az utóbbi esztendőben, dicséretes módon, oly sok szó esik. A megjelölés néha felvillantja a régi világ munkáslakásait, a gyárak melletti kolóniákat, esetleg az uradalmak cselédlakásait. Szegeden ugyan kevés munkáslakás volt a főlzabadulás előtt, hiszen alig egy-két vállalat építtetett dolgozóinak a feje fölé fedelet — a gyufagyár, az újszegedi lencszövő és az angol —magyar juteipar.

Napjainkban nem munkáslakásokat építünk, hanem a munkásoknak építünk lakásokat. A régi, a korszerűtlenekek helyett is, újakat, egészségeseket. De mikor lesz már elegendő? — kérdik ezren és ezren, elsősorban azok, akiknek nincs semmilyen lakásuk, se nedves, se poros. Nehéz erre pontos választ adni. Hogy önálló lakása bizonyos idő után mindenkinek lesz, az elérhető közelségbe került nálunk, a szocializmust építő Magyarországon.

Bármennyire is zsörtölődünk, s kigyótbekát kiáltunk az építőmunkásokra, a tanácsra, ezerszámra épülnek az új lakások Szegeden is. Még sincs elegendő — mondogatják a szegediek, de ugyanígy hangzik a megjegyzés más magyar városban, s mindenütt a világon. Feljegyeztem néhány számadatot: Csongrád megyében a negyedik ötéves tervidőszakban körülbelül 18—20 ezer lakás megépítésére van lehetőség. Eddig minden évben négyezernél több új otthon készült el. Szegeden például tavalyelőtt 2114, tavaly 1826, az idén pedig előreláthatóan közel kétezer lakást adnak át. A lakáskérdés megoldásánál egyre nagyobb szerepet játszanak az iparvállalatok, gyárak és intézmények is, azzal, hogy vállalati kasszából finanszíroznak lakásépítkezéseket, vagy önmaguk erejéből építenek fel lakóházakat dolgozóik számára. A párt és a kormány határozatait, intézkedéseit megteremtették a lehetőséget annak, hogy a vállalati lakásépítési alapok képzésében és felhasználásában kifejezésre jussanak, megvalósuljanak szociálpolitikai elveink, hogy nagyobb arányban kapjanak lakást és lakásépítési támogatást a munkáscsaládok, a több gyermeket nevelők és a fiatal házaspárok.

A szegedi és a környékbeli városok üzemiben kedvezőek a tapasztalatok, eredményesek az első lépések. A megyében 150 vállalatnál képeztek lakásépítési alapot az elmúlt évben, s ez azért is örömdetes, mert 1968-ban mindössze 6 vállalatnál gondoltak erre. Tavaly 34 millió forintot használtak fel a vállalatoknál lakásépítkezésekre, illetve támogatásra. Az újságok is megírták, hogy a szegedi Tarjánban, majd az újszegedi városrészekben adtak át munkásoknak lakóházakat. Hódmezővásárhelyen is volt hasonló lakásátadás. Az új otthonhoz jutott munkáscsaládoknak a vállalat adott kamatmentes hitelt, de a tanácsok és a pénzügyek is kedvezményeket biztosítottak számukra. S éppen ennél a résznél kell megállnunk egy pillanatra, átvizsgálni az anyagi oldalt. Előbb azonban idézzük föl, hogyan is fogalmaztak az MSZMP Központi Bizottságának 1972 novemberi üléséről kiadott közleményben: „A X. kongresszus az életszínvonal, illetve a szociális ügyek központi kérdéseket foglalkoztat a lakáshelyzet... Biztosítani kell, hogy a lakásépítési terv keretében a Budapestet és az öt kiemelt várost arányosan megillető lakások felépüljenek... A lakásépítő szövetkezeteknél a készpénz-előterjesztés összegét lakásként átlagosan 20 ezer forinttal csökkenteni kell; többgyermekes munkáscsaládoknál egyedi elbírálás alapján az előterjesztést teljesen el lehet engedni. Ösztönözni kell a vállalatok munkáslakás-építési akcióit. Arra kell törekedni, hogy a munkások tehervállalásának mértéke kisebb legyen, mint a lakásépítő szövetkezetekben...”

Az idézet utolsó mondatára érdemes jobban odafigyelni: mérsékelni kell a „beugrót”, el is lehet engedni, a teherviselés kisebb legyen. Vajon eleget tesznek-e környezetünkben a pártfelfogásnak? Erre — sajnos — nem lehet egyértelműen igennel válaszolni, különösen arra nem, ami a teherviselés csökkentését kéri, ajánlja. Ezt tények bizonyítják, mivel a szakszerveze-

tek az év elején 39 vállalatotól beszerzett információkból egyértelműen ezt állapították meg.

Az igaz, hogy a vállalatok évről évre növelték a lakásépítési alapokat, hiszen az elmúlt öt esztendő folyamán kerekén tízszeresére emelkedett a felhasználható pénzüsszeg. Különösen elismerésre méltó, hogy nem is a felosztható nyereségrészesedési alapot „bántották”, hanem a fejlesztési alapot használták fel jelentősebb mértékben.

Igy tettek az építőiparban, elsősorban a DÉLEP-nél, a vendéglátóiparban, a vízügy-nél, a kiskereskedelmi vállalatoknál, a sütőiparban, valamint a bútór- és faiparban. A múlt esztendőben közel ezer dolgozó kapott vállalatától anyagi segítséget lakásgondjainak megoldásához. Némely gyárban csak a fizikai munkásoknak adtak támogatást: a textilművekben, a gumigyárban, a vasipari üzemekben, de olyan üzemek is vannak, ahol igen alacsonynak tűnik a fizikai dolgozók részesedése a lakásépítési alapokból, így volt ez a kábelgyárban és a bútóiparban is.

Hogy kik veszik igénybe a vállalatok anyagi támogatását, illetve kik kapnak lakásépítéshöz, lakásvásárláshoz segítséget, az megint igen szövevényes. A rendelkezésre álló adatok szerint legtöbbször azok voltak, akik családi házat építettek. A tanácsai bérlakások, s a szövetkezeti lakások csak 10—10, az öröklakások 29 százalékos arányt képviseltek a kiosztott összegből. Így aztán nehéz eldönteni, hogy a vállalati pénz milyen területre áramlott nagyobb mértékben; olyanokhoz-e, akiknek a családja fele-fele alapon, a mezőgazdaságban, s az iparban dolgozik, vagy pedig azokhoz, akik generációk óta gyári munkások. Persze, ez nem lenne baj, ha a kérelmek is visszatükröznék az elmúlt évben kialakult helyzetre, s végeredményben azok, akik ma még nem jutottak lakásépítési lehetőséghez, holnap hozzáfoghatnak a családi házaz fészekrakáshoz. A kérdőjel legfeljebb akkor bukkán fel, ha meggondoljuk, mily csokba kerül egy családi ház, az építésre alkalmas telek, az építési anyag és a tervezés, meg a szakmunka. Ebben a megoldásban tősgyökeres gyármunkás-dinasztia egyelőre nehezen vághat bele, ha tekintetbe vesszük a kereseti átlagokat és az árakat, de azokról a fiatal munkás házaspárokról már ne is szóljunk, akik havonta ezer-ezeröt száz forintot fizetnek ki alborleti szobájukért.

Újra felidézve a pártfelfogást ide vonatkozó passzusát, megállapítható, hogy azok a munkáscsaládok, amelyek a tarjáni és az újszegedi városnegyedben jutottak új otthonhoz, nagy anyagi terhet is a vállalkozók vettek. Ezek a munkáslakások ugyanis OTP-öröklakások. S bár kedvezményt adott a pénzügyek, a vállalat pedig kamatmentes hitelt, amelyet párhuzamosan kell visszafizetni az OTP-részlettel együtt, majd ezekhez a törlesztésekhez hozzátartozik a lakásfelújítási alapra befizetendő részlet, s természetesen a lakások korszerűségével és felszereltségével magasabb színvonalával együtt járó, rendszeres havi kiadások összege — nem nehéz kiszámítani, hogy a havi teher bizony másfél ezer forint körüli összeg, amely jobban megterheli a családi kasszát, mint a szövetkezeti lakásnál szokásos tarifa, a tanácsai bérlakások díjairól nem is beszélve. Ezért nem látszik megnyugtatónak a pártfelfogás egyértelmű végrehajtása a szegedi munkáscsaládok lakásgondjainak megoldásánál.

Mit lehetne tenni? Csak néhány gondolatot kockáztassunk meg: a vállalati hitelek visszafizetésének körülményeit is lehetne javítani, például úgy, hogy semmit se kelljen visszaadni a munkások bizonyos feltételek elérésekor. Ha például még öt-tíz-tizenöt-husz évig ott marad a munkahelyén, ha folyamatosan kimagasló termelési eredményeket ér el, ha brigádja megalkotásánál nélkül előrelép a kitüntetések lépcsőfokain, ha érdemleges újtást, ésszerűsítést javasol a lakáshoz jutott... — és lehet tovább bővíteni a kört. Természetesen, az lenne a legjobb megoldás, ha a munkáscsaládok között sokkal több tanácsai bérlakást lehetne kiosztani.

Gazdag István

Kétmillió tonna szén

Új fejtési és tömédékelési technológia alkalmazásával csaknem kétmillió tonna szén szabadítottak fel Tata-bányán. A jó minőségű szén Bánhidán, a sűrűn beépített lakótelep alatt húzódott.

Egyes országárszekeken közvetlenül a szénmezők fölött lakóépületek helyezkednek el, s ezért a települések alatt, úgynevezett pillérek formájában, korábban nagy szénkészleteket hagytak a föld mélyében. Ezeket a pillére-

ket is lefejtik. Az ilyen szénvagyon felszabadításánál meg kell akadályozni, hogy károkat ne keletkezzenek a felszíni épületekben.

Tatabányán sikerrel oldották meg a bányai városszegyed alatt húzódó szénvagyon biztonságos lemelését. A fejtés megkezdése előtt műszerek által szolgáltatott több tízezer adat alapján számították ki, hogy az alábányászás milyen mértékben deformálhatja a fel-

színt, s milyen művelési eljárással csökkenthetik a legminimálisabbra a talajmozgásokat, így dolgoztak ki egy teljesen új, a külszíni épületeket kímélő kombinált fejtési-tömédékelési eljárást. 1971-ben kezdték meg a lakótelep alatt átlagosan 300 méter mélységben húzódó széntelepek művelését, s most már befejezéshez közeledik a kétmillió tonnaszénvagyon teljes kiaknázása.

Konnektorok tervén felül

Az építőipar kérésére a Kontakta Alkatrészgyártási szentesi gyáregységének szocialista brigádjai vállalták, hogy a kereskedelemben gyakran hiánycikként szereplő konnektorokból száz-ezret készítenek az év végéig.

A gyár dolgozói több kommunista műszakot tartottak és felajánlásukat nagyrészt már teljesítették.